

**קונטרס
חבל נחלתו**

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

כתובת המחבר:
חיים ברכיה ליברמן
בן נריה 2
בני ברק

הסכמות מגדולי הרבנים נמצאים בספרי חבל נחלתו חלק

תוכן העניינים

פרק א'

האם אפשר לצרף למנין כאשר לא כולם נמצאים באותו רשות

פרק ב'

האם אפשר לצרף למנין כאשר לא כולם רואים את השני

פרק ג'

האם רשות הרבים מפסקת בין שתי קבוצות של מנין

חבל נחלתו **בענין צירוף למנין בשתי רשויות**

הקדמת המחבר

כאשר עם בני ישראל נמצאים בצער ורבים מהם אינם יכולים להתפלל ביחד בבתי כנסיות, לכן הם מחפשים כל תצטקי כדי שיהיה אפשר להתפלל בציבור, ומשום זאת באתי ללבן את ההלכות האלו שאינם שכיחות כ"כ, והשי"ת יצילני משגיאות, ויעזור לי לכוין לאמיתה של תורה.

ויעזור השי"ת שיצאו ישראל מגלות לחירות ומאפילה לאור גדול במהרה בימינו אמן

חודש ניסן שנת תש"פ

חיים ברכיה ליברמן

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

פרק א'

האם אפשר לצרף למנין כאשר לא כולם נמצאים באותו רשות

וכוונתו בסוף דבריו להוכיח שמה שכתוב במשנה בבית אחד לא הכוונה חדר אחד אלא שנמצאים בבירה אחת, ולכן הירושלמי הסתפק על אילין בית נשיא [של הנשיא] האם זה בית אחד, והירושלמי פושטת את זה שאם זה שימוש אחד שדרכן לעבור אלו על אלו הרי זה כמו בית אחד.

הוכחה מראבי"ה ואור זרוע ותשובת הגאונים שתפלה דומה לזימון

ב. וגם הראבי"ה סבר שמצטרף אם רואים זה את זה שהרי כתב (חלק א, מסכת ברכות סימן קלד) "וכמו דשרי הכא לצירוף [לגבי זימון] כך הדין נמי אם שליח ציבור עומד לבדו והצבור עומדין לבדן, דבעינן שיעמדו יחדיו, דאם רואים זה את זה הרי הם [כבבית אחד]. ולכך הורגלו שהשליח צבור לבדו עומד על המגדל ואומר קדיש אחר קריאת התורה וכו' ואף על פי שאין עשרה על המגדל, אומר קדיש ועונים אחריו, כיון שרואים זה את זה".

וכמו"כ מבואר באור זרוע (חלק א הלכות קר"ש סימן ה) וז"ל "והיה נראה בעיני דאם תשעה בביהכנ"ס ואחד חוץ לביהכנ"ס ורואין זה את זה אי נמי חציים בפנים וחציים בחוץ דמצטרפין", עכ"ל [ומה שכתב שם בהמשך רק לגבי גדולה וקטנה צריך לומר כוונתו שאז לא צריך שיראו זה את זה כיון שהוי כמו חדר אחד אולם עדיין צ"ע ואכמ"ל].

וכן ממה שהעתיק האור זרוע שם מתשובת הגאונים מוכח שדין צירוף מנין

א. כתב הרשב"א (שו"ת הרשב"א חלק א סימן צו) על מה שסמכו בכל גלילותינו שיהא שליח צבור עומד בתיבה שהיא גבוהה עשרה ורחבה ארבעה ושיש לה מחיצות גבוהות. ומוציא את הרבים בתפילה ועונין אחריו קדיש וכל דבר שבקדושה.

ואעתיק בקיצור את תשובתו "התיבה עם היותה גבוהה ורחבה ובעלת מחיצות לא לתשמיש בפני עצמה עומדת אלא לתשמיש בית הכנסת וכו', ותיבה זו ששליח צבור עומד לתשמיש בית הכנסת עושין אותה גבוהה כדי להשמיע הצבור ומכלל בית הכנסת היא, ומפני זה הרי הוא כאילו הוא בתוך הצבור וכו',

עוד אני אומר שאפשר לומר שכל שרואין אלו את אלו כאילו הן בבית אחד דמי ומצטרפין, ודומיא דזימון של ברכת המזון דתנן (ברכות דף נ'): שתי חבורות שהיו בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזימון, ולא תימא דוקא בבית ממש דבית אחד היינו בירה אחת, וכמו שאמרו דקרו לבירה בית וכו', ועוד דבירושלמי פירשו כן בביאור דגרסינן התם רבי יונה ורבי אבא בר כהנא בשם רבי זעירא לשני בתים נצרכא. אמר רבי והן שנכנסו משעה ראשונה על מנת כן. אילין בית נשיא מה את עביד לון כבית אחד או כשני בתים, נימר אם היה דרכן לעבור אלו על אלו מזמנין ואם לאו אין מזמנין. רבי ברכיה מוקים לאמוריה על תרעא מציעאה דבי מדרשא והוה מזמין על אילין ועל אילין", עכ"ל הרשב"א.

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

עיינ בפוסקים שם (מג"א וגר"א ומשנ"ב) שלהלכה נוקטים שחלונות לא נתקדשו ונמצא שזה לא חלק מן הבית ואעפ"כ נפסק להלכה בשו"ע סימן נה סעיף יד שמצטרף עמהם, והיינו טעמא שלומדים את זה מדין זימון.

קושיא על השעה"צ שחשש לכתחילה לא לסמוך על מראה פניו לחלון

ד. ולכן לא זכיתי להבין מה שכתב השער הציון (שם ס"ק נג) על הדין הזה שכתוב בשו"ע שמראה פניו מן החלון ז"ל "ובאמת הרשב"א גופא לא כתב דדומה לזימון רק בדרך אפשר", שהרי אע"פ שהרשב"א כתב "שאפשר לומר" ולא כתב כן בוודאות, מ"מ ההלכה הזאת של ראיית פניו לעם לא מפיו אנו חיים אלא מפי רבינו האי, ורבינו אבוהב בשם גאון, והארחות חיים, וגם הרא"ש והטור הבינו שזה דומה לזימון וכמו שכתב הבית יוסף, וגם הראב"ה ואור זרוע ותשובת הגאונים סוברים כן.

ועוד צ"ע על מה שכתב השעה"צ שם בשם הגר"א שיש לדחות כל הראיות של הרשב"א, ומשמע מדברי הביאור הלכה שם בסעיף יט שלפי הגר"א אין לש"ץ לעמוד על הבימה שיש שם מחיצות, וצ"ע איך אפשר לחלוק על כל הני גדולים ובפרט שהמנהג היה כך וכמו"ש הרשב"א והראב"ה ומהר"י אבוהב וכמו"ש הבית יוסף משמם.

מדייק מפשטות כמה ראשונים שלא מועיל שרואים זה את זה

ה. רק שלגבי ההיתר של רואים זה את זה י"ל שהרי הביא הבית יוסף שם בשם רבינו פרץ טעם אחר למה מצטרף מי שעומד על הבימה ז"ל "וסמ"ק כתב וכו' אם יש ביניהם מחיצות המגיעות לתקרה צריך עירוב לכל אחד ואחד אין מגיעות לתקרה

דומה לצירוף של זימון שהתשובת הגאונים כתב שאי אפשר לצרף מנין שחצי בפנים וחצי בחוץ ולא כמו האור זרוע, והטעם הוא "כיון שאינם בבית אחד אינם נראים כעשרה - כדתנן שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו מצטרפין - משמע אבל בשני בתים אף על גב דרואין זה את זה אין מצטרפין וה"ה לענין תפלה דמאי שנא", עכ"ל, ומוכח מדבריו שאם בזימון היה אפשר לחבר שני בתים אם רואים זה את זה - אז היה אפשר לחברם גם בשביל מנין לתפילה, וא"כ להלכה הרי מפורש בשו"ע בסימן קצה "שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים, אם מקצתן רואים אלו את אלו מצטרפות לזימון", הרי שלפי דבריו להלכה שפיר אפשר לצרף גם בשני בתים אם רואים זה את זה.

מוכיח מהדין של מראה פניו לחלון שהוא דומה לזימון

ג. עוד מבואר בטור (או"ח סימן נה) בשם הרא"ש שאם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ ושליח ציבור תוך הפתח שהוא מצרפן, וכתב הבית יוסף "נראה שלמד כן מדין צירוף לזימון שאם המברך יושב על מפתן הבית הוא מצרפן כמו שיתבאר בסימן קצ"ה", עוד מבואר בב"י בשם רבינו הגדול מהר"י אבוהב בשם גאון דמכניס ראשו בחלון מצטרף עמהם למנין עשרה. וכן כתב בארחות חיים וזה לשונו כתב רבינו האי מי שעומד אחורי בית הכנסת וביניהם חלון אפילו גבוה כמה קומות אפילו אינו רחב ארבע ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה עכ"ל.

הרי רואים מהני גדולים שאע"פ שבוודאי אינו נמצא באותו רשות כיון שרק ראשו נמצא בחלון ולא ראשו ורובו, אעפ"כ כיון שרואין זה את זה מצטרף עמהם, וכמו"כ

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

פי שהיא גבוהה י' ורחבה ד' ויש לה מחיצות גבוהות י', מפני שהיא בטלה לגבי בהכ"נ, ויש מי שכתב דהני מיילי כשאין המחיצות מגיעות לתקרת הגג", הרי לנו שרק לגבי ש"ץ בתיבה הביא שיטת רבינו פרץ ולא בסעיפים הקודמים, והטעם שסבר השו"ע שכל הדין של הש"ץ בתיבה הוא רק אם אינם רואים זה את זה, ולכן לא הביא אלא את הטעם "מפני שהיא בטלה לגבי ביהכ"נ" ולא הביא את הטעם השני שכתב הרשב"א שרואים זה את זה שהרי כבר כתב השו"ע ההיתר הזה לגבי מי שמראה פניו בחלון וכאן רצה לכתוב היתר אחר, ולכן רק על זה כתב שרבינו פרץ חולק.

שיטת הערוך השולחן שרק אם עומד בחוץ ומראה פניו בחלום הרי זה מצטרף

ז. וראיתי בערוך השולחן (שם סעיף כ) שכתב "מיהו זה ודאי העומדים בעזרת נשים לא יצטרפו עם העומדים בבהכ"נ אף שיש חלונות מעזרת נשים להבהכ"נ ורואים אלו פניהם של אלו - כיון שמחיצות גמורות הן הוויין שתי רשויות, ולא דמי לעומד אחורי בהכ"נ דמצטרף בראיית פנים דהתם אינו עומד בבית בפני עצמו אלא בחצר או ברחוב ולכן חשבינן ליה כאלו עומד בבהכ"נ, אבל לא בעומד בבית בפני עצמו [כנלע"ד, וגם בהעומד אחורי בהכ"נ אינו מצטרף אלא אחד ולא יותר דכן משמע לשון הש"ע והבו דלא לוסיף עלה, כן נלע"ד בדינים אלו]" עכ"ל הערוך השלחן.

ולא זכיתי להבין את דבריו, שהרי כל הדין של ראיית פניו לציבור נלקח מהלכות זימון, ושם הרי פוסקים שגם בשני בתים אע"פ שיש להם מחיצות גמורות מ"מ מצטרפים אחד לשני, וא"כ מהיכי תיתי נאמר לגבי הלכות תפילה שאם יש

עירוב אחד לכולן, [מכאן הוא הגהת רבינו פרץ שם] דמכאן יש לסמוך לענין השלמת עשרה לתפלה דלא הוי הפסקה אותן מחיצות העומדות סביב סביב לבימה שקורין אולמבר"א וכו' כיון שאינן מגיעות לתקרת הגג מותרות", עכ"ל. ולכאורה רבינו פרץ לא ס"ל להיתר של רואים אחד את השני, והגם שהיה אפשר לומר שמדבר רק אם אינם רואים אחד את השני ולכן הגיע עם היתר אחר אבל פשטא דמילתא משמע שרק באופן הזה מצטרפות. וכמו"כ י"ל שסובר הגר"א כמו רבינו ירוחם (אדם וחיה נתיב ג חלק ז) שכתב "העומדים באסקופת בית הכנסת בעובי הפתח נ"ל שאין נמנין מן העשרה שלפנים בבית הכנסת שהרי אין אותו המקום מכלל הבית", עכ"ל, ואע"פ שאפשר לומר שמדבר רק אם אינם רואים זה את זה, אבל זה דוחק שהרי בדרך כלל אפשר לראות אחד את השני אם עומד באסקופת הבית, וכמו"כ י"ל שדייק מסתימת הראשונים ששתקו בפסחים דף פה ולא כתבו שמה שכתוב שם לגבי תפילה שמן האגף ולחוץ כלחוץ שזה רק בתנאי שאינם רואים זה את זה, אבל עדיין קשה ללכת נגד כל הני ראשונים שכתבו במפורש שזה דומה לזימון.

מבאר דעת השו"ע שרק בבימה כתב שיש מי שמחמיר

ו. והשו"ע לא סבר כמו הגר"א בשיטת רבינו פרץ שהרי כתב שם בסעיף יד "מי שעומד אחורי בהכ"נ וביניהם חלון, אפילו גבוה כמה קומות, אפילו אינו רחב ארבע, ומראה להם פניו משם, מצטרף עמהם לעשרה", ובסעיף טו כתב "אם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ, ושליח צבור תוך הפתח, הוא מצטרף", והטעם שלמדו מזימון וכנ"ל, ואילו בסעיף יט כתב ש"ץ בתיבה ותשעה בבהכ"נ, מצטרפין, אף על

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

ואע"פ שכתב השב"ל אח"כ "ואחרי שעלה זה על לבי ראיתי בספר ערוך השולחן סי' נ"ה ס"כ, שכתב וז"ל מיהו זה ודאי העומדים בעזרת נשים לא יצטרפו עם העומדים בבית הכנסת ואף שיש חלונות בביהכ"נ של נשים ורואים פניהם של אלו כיון שמחיצות גמורות יש ושתי רשויות וכו', והיינו דנדון לענין צירוף כעומד בבית אחר וכן משמע לי מתשובת הגאון בית שלמה הנ"ל", עכ"ל, לענ"ד אין שום ראייה שסבר כמו הערוך השלחן שהרי רק הביא ראייה ממנו שהעזרת נשים הוא לא חלק מן הבית, וכן בבית שלמה שהביא מקודם רק משמע שזה לא חלק מהביהכ"נ, ומסתבר שזה כוונתו שאילו היה מתכוין לפסוק כמו הערוך השלחן היה צריך לכל הפחות לכתוב שהמשנ"ב כתב בהדיא דלא כמו הערוך השלחן ולהכריע ביניהם שהרי זה לשונו (שם ס"ק נב) "לפי"ז פשוט העומדים בעזרת נשים ובמחיצה המפסקת יש חלון ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה", אלא ברור שכוונת השב"ל הוא רק להוכיח מהערוך השלחן שזה כמו שני חדרים.

מבאר שיטת המשנ"ב שלכאורה סתר את עצמו

ט. והנה אחר שכתב המשנ"ב שאם מראה פניו שמצטרף כתב "וכל שכן דאם יש בלעדו עשרה נחשב תפלה בצבור עי"ז, ואעפ"כ יותר טוב אם בנקל הוא לו לירד לביהכ"נ שירד דיש מהאחרונים שחולקין על עיקר הדין וסוברין דענינינו אינו דומה כלל לזימון", ולכאורה סותר למה שכתב שם בס"ק נז וז"ל "כתב הפמ"ג דהיא דסעיף י"ז וי"ח וי"ט מיירי בשאינן רואין זה את זה דברואין זה את זה אפילו בשני בתים ממש מצטרפין דומיא דזימון לקמן בס' קצ"ה, ויש מחמירין אפילו ברואין, ובמקום הדחק אפשר שיש להקל", הרי

מחיצות גמורות הרי זה שני רשויות ושוב לא מצטרפים אחד עם השני.

ואע"פ שגם הרשב"א שהבאנו לעיל כתב שרק באותו בירה מצטרפים אחד עם השני, מ"מ עזרת נשים והביהכ"נ בוודאי נחשבים לבירה אחת, וגם שהרי להלכה נפסק בסימן קצה שגם בשני בתים מצטרפים אחד עם השני ששמע שגם בשני בתים שנפרדים לגמרי הרי הם מצטרפים ודלא כמו הרשב"א.

ונראה שטעם של הערוך השלחן הוא משום סתימת הדינים שמוזכרים בגמ' וש"ע שם על מן האגף ולחוץ כלחוץ, וכן מי שעומד בגדולה שאינו מצטרף לקטנה, שכל זה מורה שלא מועיל רואים זה את זה, ולכן חילק שרק אם הוא טפל אגב הבית כגון שעומד בחלון אז אפשר לצרף את שניהם ביחד, אולם הוא חידוש כיון דזיל לטעמא דקרא שלמדוהו מזימון וא"כ אפשר ללמוד כולי מילתא מהתם.

ביאור שיטת ה'שבט הלוי'

ח. וראיתי אלה שכתבו שהשבט הלוי (חלק ט סימן כ) גם סבר כמו הערוך השלחן, אולם לדידי לא משמע מידי שהרי זה לשונו "אבל פשוט מאד דלענין צירוף עשרה נחשב רשות אחרת לגמרי כיון שיש מחיצות גמורות מפרידות, וע"כ לא פליגי קדמונים אלא בתיבה שבאמצע בית הכנסת באו"ח סי' נ"ה סי"ט אם מחיצות מגיעות לתקרה אם גם זה נחשב רשות אחרת לצירוף, והמקילים שם משום דהבימה תשמיש בית הכנסת ממש, לא כן עזרת נשים דנעשה ממש רשות אחרת", עכ"ל, הרי שלא דיבר כלל על הדין של רואים זה את זה אלא האם דומה הוא לתיבה שבטל לגבי בית הכנסת שלא צריכים לראות אחד את השני.

חבל נחלתו בענין צירוף למנין בשתי רשויות

אם הדין הוא שאינם מצטרפים כיון שהם בשני רשויות מה יועיל שקצת קשה לו - סוף סוף אין הציבור עומד במקום אחד, וי"ל שכוונתו היא כיון שאפשר בניקל ליכנס ולא נכנס הרי זה מראה שאין קשר בין המתפללים, משא"כ אם אינו בניקל ליכנס אינו מראה שאינו רוצה להצטרף עמם.

מפלפל בשיטת המשכנות יעקב שסבר שאינו מצטרפים שתי רשויות

יא. ובשעה"צ שם כתב שהמשכנות יעקב (סימן עה) סובר שאינו דומה לזימון, ועיינתי שם ועיקר טענתו שם שגם לגבי זימון אי אפשר לצרף שתי הקבוצות שביחד יהיה שיעור זימון, ורק אם יש כבר שיעור זימון אז אפשר להם לזמן ביחד, וכתב שם "ועכ"פ לא מצאתי מפורש דאפילו מקצתן בזו ומקצתן בזו מצטרפין לחבורה רק דעת הטור שכתב בשם הרא"ש ז"ל שכתב אם מקצתן בזו וכו' וש"ץ באמצע הפתח הוא מצרפן, וכן דעת הרשב"א וכו', וכן משמע ארחות חיים בשם גאון וכו' ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה משמע דווקא משום דמכניס ראשו בחלון דחלונות כלפנים אבל לא סגי במה שרואין פניו לחוד וכו' וגם הרשב"א ז"ל בדרך אפשר כתב כן ולסניף וכו' ולפי"ז נראה לכאורה דגם בדין אם ש"ץ עומד בתוך הפתח מצרפן ונלמד מזימון צ"ע להלכה למעשה לדעת הפוסקים אלו דס"ל דאין לדמות לזימון", עכ"ל.

ואע"ג שבסוף דבריו משמע שיש עוד טעם לחלק בין תפלה לזימון אולם לא זכינו לשמוע ממנו מה חילוק יש בין תפלה לזימון שהרי הטעם למה מברכים נברך לאלקינו הוא משום שבעשרה אנשים יש שכינה וא"כ הוא דומה ממש לתפילה. ואע"פ שאין אנו מדמין מילתא למילתא

שאפילו במקום הדחק כתב רק שאפשר שיש להקל, ואילו מקודם כתב שרק יותר טוב אם בנקל הוא לו לירד שמשמע שחשש לשיטות החולקות רק אם הוא לכתחילה, ודוחק לומר שמה שכתב בהתחלה שרק לכתחילה ירד מדבר רק אם יש שם למטה י' אנשים, שלשונו לא משמע כך.

וצריך לומר שגם המשנ"ב היה קשה לו על סתימת השו"ע שמשמע שאין מצטרפים כל שאין העשרה ביחד, ולכן אע"פ שכתב הפרי מגדים שאכן כל השו"ע בכל הסעיפים הללו מדבר שאין רואים זה את זה מ"מ היה קשה לו כנ"ל, ולכן כתב שרק בשעת הדחק אפשר שיש להקל, משא"כ כאשר מראה את פניו מחלון כיון שהשו"ע פסק כן במפורש לכן רק כתב שאם נקל לו לירד שירד, ואע"פ שאין אנו יודעים טעמו של דבר מ"מ כך הבין עכ"פ להלכה.

מסביר את שיטת ה'מחזיק ברכה' שאם קצת קשה לו הרי הם מצטרפים

י. וחידוש מצאנו בספר מחזיק ברכה שם (והובא בשערי תשובה) שגם הוא נתקשה בסתירת הדברים ולכן כתב שרק כאשר עומד בחלון שאינו בנקל לו לירד לכן אפשר להקל, משא"כ כשעומד מן האגף ולחוץ כיון שיכול ליכנס בלא טורח לכן אינם מצטרפים, ומסיק "והכא אם יש להם איזה סיבה קלה דהוא טורח קצת ומשתדלים להראות פניהם נראה דמצטרפים דהו"ל כמראה פניו מן החלון", וכמו"כ מסיק שם שאפילו בשני בתים אם אינם יכולים להתקרב אחד לשני הרי הם מצטרפים, ובפרט אם זה תקופה ארוכה ששפיר אפשר לסמוך על הפוסקים שאפשר לצרף.

ולענ"ד הוא חידוש גדול לומר כן שתלוי אם בנקל להיות ביחד איתם או לא, שלכאורה

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

הרשב"ש סימן ל"ז כתב דוקא כשיש זימון לכל חבורה וחבורה בפני עצמו בזה מצטרפים לזמן יחד, אבל שיהיה שיעור זימון ע"י צירוף לא, ועיין לעיל בבית יוסף סימן נ"ה דמה שכתב עליה דהרא"ש בש"ץ תוך הפתח דלמד מדין דהכא, משמע דס"ל דהכא מהני רואים זא"ז לצרף השיעור זימון. וכן משמע בתשובת הרשב"א סי' צ"ו הובא במגן אברהם שם סעיף יד, וכן הפר"ח שם סי"ג, עכ"ל.

ולכאורה צ"ע על רעק"א שדחה דברי הרשב"ש מהדין של ש"ץ תוך הפתח, שהרי הרשב"ש בעצמו התייחס שם לשאלה הזאת וכתב "ולא הכשיר הרא"ש ז"ל צירוף לתפלה אלא כשמקצת ציבור בפנים ומקצתן בחוץ וש"ץ עומד בתוך הפתח כמו שנוהגים אצלנו שהאומר קדיש בתרא עומד בתוך הפתח שאז הוא מצטרפן מפני שהוא עומד באמצע ואז מצטרפין שבחוץ עם שבפנים ליו"ד, אבל שמקצתן בחוץ ומקצתן בפנים ואין ש"ץ עומד בפתח לא כתב שמצטרפין".

ואולי י"ל שס"ל לרעק"א שמה שכתב הרשב"ש שש"ץ שעומד בתוך הפתח מצרף לשתי הקבוצות הוא סברא שחידש הרא"ש ואינו נלמד מהלכות זימון, שהרי אי אפשר ללמוד כלום מהלכות זימון כיון שמדובר בשתי קבוצות שיש בכל קבוצה שיעור זימון, ולכן סיים שם הרשב"ש "ואל יטעה אדם שהרב ז"ל (הרא"ש) למדה מזו דההוא דב' חבורות דאמרינן עלה אמר תנא – ואם יש שמש ביניהם שמש מצרפן, לפי שאינה דומה לה שהרי צירוף העומד בפתח אינו דומה לצירוף השמש לברכת המזון וכו' עיי"ש, שמוכח שזה סברא חדשה שחידש הרא"ש ולא למדה מזימון, ולכן כתב רעק"א שמהבית יוסף שלמד שהפירוש ברא"ש הוא שלומדים אותו מזימון שפיר מוכח דלא כמו הרשב"ש

מ"מ הרי דעת הרא"ש והטור והראבי"ה והאור זרוע שאפשר לדמות תפילה לזימון, וא"כ אע"פ שהרשב"א כתב רק אפשר שמצטרף מ"מ לא שבקינן מה שפשיטא להו לכל הני גדולים.

ותו מה שכתב שהארחות חיים בשם גאון סובר שחלונות נתקדשו ולכן מצטרף מה שמראה פניו לחלון – קשה שהרי הבית יוסף כבר כתב שם "ומשמע לי דהאי דחלונות ועובי הכתלים כלפנים כשראשו ורובו בחלון או על עובי הכותל הנראה מתוך הבית, ומצאתי שכתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב בשם גאון דמכניס ראשו בחלון מצטרף עמהם למנין עשרה ולא חילק בכך. וכן כתב בארחות חיים וכו' ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה", עכ"ל, ומוכח מדבריו שאע"פ שחלונות נתקדשו מ"מ צריך שייכנס ראשו ורובו כדי שייחשב שנמצא ביחד איתם, וכיון שמספיק רק להראות פניו מוכח שזה מטעם שדומה לזימון [ואף שידעתי שפלפלו בזה האחרונים מ"מ קשה להביא ראייה מזה שלא מועיל צירוף].

וכן הבין הגר"א (שם סעיף יד) שכתב "ואף להרמב"ם וכו' דהן כלפנים ולא כתב דשוין לקרקע, מ"מ בעי שיהא בתוך החלון ראשו ורובו אלא די"ל דמדמי לבהמ"ז לקמן סי' קצ"ה סעיף א' ב", וכן מבואר שם במשנ"ב (ס"ק נג) בשם המג"א שהחלונות לא נתקדשו ורק משום שהוא דומה לזימון לכן מצטרף, וא"כ לפי הבנת כל הני פוסקים אז אדרבה מוכח מרב האי גאון שמדמיין תפילה לזימון.

ביאור שיטת רעק"א שהוכיח שבזימון אפשר לצרף גם אם אין שיעור זימון

יב. והנה רעק"א (על השו"ע סימן קצה) לגבי הלכות זימון כתב "בתשובת

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

פלן להצטרף להתחייב בזימון, ואיך מהני בכאן במה שנכנסו מתחלה לכך, וכן מוכח בחידושי הרא"ה בסוגיא זו דמיירי בשיש בכל חבורה כדי זימון ע"ש, עכ"ל.

ולפי דבריו כל הטעם למה צריך שיהיה כל חבורה שיעור זימון הוא כי אם לא אינו נחשב שהסבו ביחד, אולם משמע מדבריו שכל זה הוא לגבי התחלת חיוב זימון, אולם אם יש כמה קבוצות שיש בכל אחד שיעור זימון הרי הם מצטרפים ביחד לברך לאלוקינו, והראיה ממה שכתב אח"כ "ודע דהרשב"ש מפליג עוד יותר דאפילו יש בכל חבורה כדי זימון אלא שע"י צירופן יתחדש שיברכו בעשרה כגון שיש ה' בכל חבורה נמי לא מהני בשרואין זה את זה ונכנסו מתחלה כיון שע"ז יצטרפו לברך בשם", ונמצא שהבין שדעת הגר"א הוא רק שצריך קביעות ביחד שיהיה בזה תורת זימון, ועפ"ז לא קשה מידי מכל הראשונים והגאונים על הגר"א שהרי שאני ברכת הזימון שצריך קביעות ביחד, ואיה"נ כיון שיש קביעות ביחד שפיר מהני למנין גם אם עומדים מבחוץ [וכן באור שמח ברכות פרק ה הוכיח דלא כמו הרשב"ש, וכך כתב בלהורות נתן (א יא) שלא מצאנו לו חבר].

וכיון שכן יש מקום לומר שגם הגר"א שכתב 'שאפשר לדחות כל הראיות' כוונתו רק לומר שאין ראיה לשיטת הרשב"א שזה מצטרף, אבל להלכה שפיר היה סומך על כל הני ראשונים, אולם מהביאור הלכה מוכח שהבין שהגר"א התכוין כן למעשה.

למסקנת הענין בדעות האחרונים שציטטנו: הפרי חדש והפרי מגדים והשו"ע הרב סוברים שאם מקצתן רואים אלו את אלו אפשר לכתחילה לצרפם למנין, ואילו דעת המחזיק ברכה שרק אם קשה להם אז אפשר לצרפם, ודעת המשנ"ב שרק בשעת הדחק אפשר שיש

[ובכלל צ"ע על הרשב"ש שלא מצא דין הזה אלא לגבי שמש – וקשה שהרי יש להרא"ש הוכחה מן הירושלמי לגבי זימון וכמו שביאר הבית יוסף בסימן קצה, אלא שאכמ"ל].

ביאור שיטת הגר"א שסובר שבזימון צריך שיהיה שיעור זימון ורק כך הם מצטרפים

יג. ונמצא שמה שכתב הגר"א (בפירושו למשניות ברכות פרק ז, והובא בביאור הלכה בסימן קצה) שמה שכתוב במשנה שם שבזמן שרואים אלו את אלו – הוא רק אם יש כבר שיעור זימון לכל אחד הוא לשיטתו שכתב בסימן נה שאפשר לדחות את כל הראיות של הרשב"א, והיינו טעמא כיון שגם בזימון לא מועיל רואין זה את זה כדי לצרף לזימון ולכן אינו קשור כלל לתפילה ששם צריך צירוף.

אולם כבר כתבנו שבתשובת הגאונים ואור זרוע וראבי"ה מפורש שהוא דומה לזימון, וברור שהבינו שגם בזימון יהיה אותו דין שמצטרפים לעשרה, וגם ברשב"א הנ"ל מפורש שעכ"פ בזימון מצטרפים לעשרה [ולא כתב "אפשר" כמסתפק בדבר אלא שיתכן שאין תפלה דומה לזימון], וגם לפי הבנת הגר"א הרי גם רב האי גאון ומהר"י אבוהב וארחות חיים סוברים שלומדים מזימון כדי להצטרף.

וכד נתבונן בביאור הלכה בסימן קצה נראה שהבין שמטעם אחר צריך שיהיה בכל חבורה כדי זימון וז"ל ובאמת יותר מסתברא כדבריהם – דהא אפילו בניכול לחמא בדוך פלן פסק המחבר שם בסי"ב דדוקא שלא היו מפוזרין בשעת אכילתם, ולא חילק שם כלל בין רואין זה את זה לאין רואין, אלמא דכל שלא ישבו עכ"פ ביחד לא מהני תנאי דניכול לחמא בדוך

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

ואילו דעת המשכנות יעקב שאינם מצטרפים כלל.

ונקל לנבון לדעת שבשעת הדחק בוודאי סומכים לעשות מנין וכמו האחרונים הנ"ל שיצאו בכח היתירא וגם שבעזה"י מאוד מובן שכיון שהוא דומה לזימון הרי הם מצטרפים בכל גוונא.

לצרפם, אולם אם מראה פניו מחלון אע"פ שהוא ברשות אחרת אז מעיקר הדין אפשר לצרף רק שאם נקל לו לירד שירד, וכבר כתבנו שלא זכינו לדעת סברת החילוק של המשנ"ב, אולם דעת הערוך השלחן שרק מי שנמצא בחלון מבחוץ הבית מצטרף וגם רק אחד, ואילו מי שנמצא ברשות אחרת לא מצטרף כלל,

חבל נחלתו בענין צירוף למנין בשתי רשויות

פרק ב'

האם אפשר לצרף למנין כאשר לא כולם רואים את השני

שאלה:

רואים כאן שאע"פ שאין שני העדים רואים זה את זה מ"מ כיון שרואים את המתרה הרי זה עדות אחת, ואע"פ שאין המתרה חלק מן העדות וכגון שהוא קרוב או פסול אעפ"כ הרי הוא מצרפם, וק"ו שאם יש ג' עדים וכל אחד רואה רק עד אחת שאעפ"כ הרי כולם מצטרפים לעדות אחת.

ואל תשיבני שאי אפשר ללמוד זימון מעדות שהרי חזינן שגדולי הפוסקים והמפרשים הבינו שזה אותו דין.

ה'אור שמח' הביא ראייה מעדות שמועיל צירוף כדי לייצר 'זימון'

ב. דהנה באור שמח (ברכות פרק ה הלכה יב) כתב "נראה פשוט דאף אם ג' אנשים יושבין כל אחד בפני עצמו, ואחד אינו רואה חבירו, היינו זה הופך פניו לכאן וזה הופך פניו לכאן, בכל זה אם שמש ביניהן הוא מצרפן [דלא נימא כמו"ש הרשב"ש בתשובה (סימן ל"ז) דדוקא כשיש ג' בכל חבורה, רק לענין שם או צירוף דיוצאין בחדא זימון], וגם אנו ניליף מהא דתנן גבי עדות במכות סוף פרק ראשון (ו, ב) דגם התם אם בשתי כתות מקצתן רואין זא"ז מצטרפין, ואמר רבא דאם מתרה רואה אותן והן רואין אותו מצטרפין, דמתרה הוה דומיא דשמש, דכמו דהוא נצרך להעדיות כן הוא נצרך לסעודה, ואמר תמן דגם בעד אחד ועד אחד והן רואין המתרה והוא רואה אותן מצטרפין, כן הכא מצטרפין להיות שלשה ולזמן, כמו דהתם דשניהם נעשים עדים, דחדא בלא חבירה לאו כלום הוא", עכ"ל. הרי רואים שבעל האור שמח הבין שאפשר ללמוד זימון מעדות שמועיל צירוף בזימון גם לעשות חלות חדש של

האם אפשר לצרף למנין כאשר כל אחד עומד במרפסת שלו ורואה רק את הש"ץ ואינם רואים אחד את השני, או דילמא כדי לצרף למנין צריך שעשרה אנשים יראו אחד את השני ולא מספיק שרואה את הש"ץ.

תשובה:

א. מבואר בגמ' (מכות דף ו עמוד ב) במשנה לגבי עדות של דיני נפשות "היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו באמצע, בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו - הרי אלו עדות אחת, ואם לאו - הרי אלו שתי עדיות וכו'", ובגמ' מוסיפה מברייתא "להביא שנים שרואים אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ואין רואין זה את זה, שאין מצטרפין", הרי מוכח שאם רואים אחד את השני הרי הם מצטרפים כדי לצרפם לעדות.

עוד שם בגמ' "אמר רבא אם היו רואין את המתרה, או המתרה רואה אותן מצטרפין", ומבואר בתוספות שם דאם העד מכאן והעד מכאן רואין המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין להיות עדות אחת גבי העד שמכאן והעד שמכאן, אף על פי שאין רואין אלו את אלו דהמתרה מצטרפן כמו מקצתן רואין אלו את אלו.

הרי לכאורה אפשר ללמוד מכאן לגבי צירוף לזימון שאם קבוצה א' רואה קבוצה ב' וקבוצה ב' רואה קבוצה ג' שאפשר לצרף את כולם לקבוצה אחת, שהרי

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

לנר מהריטב"א, וכן עיין במשמרות כהונה שהביא ראייה מתוס' כמו שיטת הרש"ש ואכמ"ל. ועכ"פ רואים מן הרש"ש שמדמה זימון לעדות.

ראיה מן ההלכות קטנות שגם דימה זימון לעדות לגבי אם רשות הרבים מפסיק ביניהם

ד. וכן מוכח משו"ת הלכות קטנות (חלק ב סימן קמח, והובא בבאר היטב בסימן קצה) שכתב על מה שהביא הבית יוסף סימן קצ"ה בשם הר"ר יונה שאם רשות הרבים מפסקת ביניהם נראה דאין מצטרפין בשום ענין, וכתב הוא ז"ל "צ"ע במכות (ו' ע"ב שנים [רואין אותן] מחלון [זה] שנים רואין אותו מחלון זה לענין עדות מצטרפין", הרי רואים שדעת ההלכות קטנות ללמוד זימון מדין עדות, וגם הערוך לנר שם תירץ שאינה"נ גם בעדות מדובר שאין הפסק רשות הרבים ביניהם, הרי רואים שהערוך לנר הבין שהלכות זימון צריכים להיות דומה להלכות עדות, אולם ביד אהרן (הובא בבאר היטב שם) כתב שאין ראייה משם, ולא ביאר למה אין ראייה, ויתכן להיות כמה חילוקים ביניהם, ומ"מ מה שכתב הערוך לנר הוא חידוש גדול כיון שלא מבואר כן בראשונים שם שצריך שלא יהיה רשה"ר מפסקת ביניהם.

ראיה מן השער הציון שצריך שכל קבוצה תראה חלק מן כל הקבוצות

ה. וכיון שכן אף אנו נלמוד לגבי זימון שלא צריך שכל קבוצה תראה חלק מן כל קבוצה אלא גם אם היא רואה רק קבוצה אחת ואותה קבוצה רואה קבוצה אחרת שג"כ מצטרפים.

אולם עומד לנגדינו שער הציון שכתב אחרת, דהנה כתב השו"ע (סימן קצה סעיף ב) "אכלו מקצתן בבית ומקצתן חוץ

זימון [אולם כבר כתב הביאור הלכה בסימן קצה שלפי כמה שיטות – בזימון צריך שיהיה קביעות ביחד ולא שיהיו מפוזרים, אבל נפק"מ אם יש כבר שלושה שהסבו ביחד או נפק"מ לגבי מנין ששם לא צריך קביעות ביחד וכשר גם אם הם מפוזרים].

הערוך לנר והרש"ש למדו זימון מהלכות עדות האם צריך ששניהם יראו אחד את השני או שמפסיק שאחד יראה אע"פ שאין חברו רואהו

ג. וגם בערוך לנר שם רואים שלמד זימון מעדות שהרי כתב שם "והנה בתחלה נסתפקתי אם מה דאמרינן רואין אלו את אלו בעיני שמכל כת אחד רואה לאחד מכת האחרת, או אם סגי שאחד מכת זה רואה את זה אף שמכת האחר אין כאן מי שרואה לאחד מכת זה, אבל מדברי הריטב"א שהבאתי מוכח דפשיטא ליה דבעינן אחד רואה בכל כת וכו' ולפי"ז גם מה דאמרינן בברכות (דף נ.) בב' חבורות בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזמון, ג"כ בעינן דוקא שבשתי חבורות יש שרואין זו את זו, ויש נפקותא גם לדידן", עכ"ל, הרי חזינן שבעל הערוך לנר הבין מהסוגיא של עדות שצריך ששניהם יראו אחד את השני ולא שרק אחד יראה.

וגם מהרש"ש שם מוכח כן, שהרי הוא סבר היפוך מבעל הערוך לנר וסובר שמצטרפים אע"פ שאחד רואה את חברו וחבירו אינו רואה אותו, וז"ל "ונ"ל עוד דסגי באחד רואה את חברו אף שאין חברו רואהו, וכן התם להצטרפות זימון וכמו דאמר רבא לקמן בראיית המתרה לפי המשי"ח ולגירסתנו (לאפוקי מגי' הרמב"ם ברפ"ד מהל' עדות והמתרה רואה אותן כמ"ש הכ"מ שם)", עכ"ל. ועיין בפרחי כהונה שם שדחה ראיית הערוך

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

הפתח דהוא מצטרף להם, וההיא דסעיף י"ז שאני דכיון שהוא בחצר הגדולה הרי הוא מופלג מהצבור, ובאדם אחר שאינו ש"ץ אפילו הוא לבדו על מפתן הבית אינו מצטרף עמהם כדלעיל בסי"ג, וכל זה דוקא בשאינן רואין אלו לאלו אבל אם מקצתן רואין אלו את אלו בכל גווי מצטרפי להדדי, עכ"ל.

הרי מבואר שחוץ מן התנאי שיהיה הש"ץ ולא אחר – צריך גם שיעמוד על מפתן הבית, דאילו עומד ברשות אחר הרי הוא מופלג מן הציבור ואינו מצטרף, וא"כ בנידון דידן כאשר עומד הש"ץ למטה ורואה את כל האנשים שבמרפסת מ"מ אינם מצטרפים כיון שעומד ברשות אחרת.

מחלק שאם הש"ץ רואה אותן ששפיר מצרפם

ז. אולם נראה שמה שמבואר במשנ"ב בסימן נה הכל מדובר שהוא אינו רואה אותן, וכמו שכתב המשנ"ב שכל זה מדובר שאינן רואין זה את זה, ואע"פ שאין הש"ץ רואה אותן מ"מ כיון שכולם יהבו דעתייהו עלה לכן הוא מצרפם וכמו"ש שם הפרישה ורעק"א, משא"כ בסימן קצה ששם ביאר המשנ"ב שהמזמן רואה את שתי קבוצות לכן לכאורה לא צריך שיעמוד דווקא על מפתן הבית אלא אורחא דמילתא נקט שע"ז רואה את שתי הקבוצות.

וכך גם משמע קצת מלשון של השער הציון שכתב בסימן קצה שכיון שכולם צריכים את המזמן שיוציאם לכן הרי הוא כשמש, ושמש בוודאי מצרפם גם אם זה שני בתים לגמרי וגם אם אינו עומד בפתח הבית, רק שאי אפשר להוכיח מזה שהרי שמש גם לא צריך לראותם ביחד, ואילו כאן כתב המשנ"ב כיון שהוא רואה את שניהם מוכח שאינו ממש דומה לשמש [נחידוש גדול

לבית, אם המברך יושב על מפתן הבית, הוא מצרפן", וכתב המשנה ברורה "דהוא רואה אלו ואלו והו"ל כמקצתן רואין זה את זה", וכתב השער הציון "ומכל מקום משמע דאדם אחר מהחבורות כשישב לא מהני, והטעם דהקילו במברך, אפשר משום דכיון דשתי החבורות צריכין לו שיוציאם, נחשב כשמש המשמש לשתיים דהוא מצרפן".

מחלק שעכ"פ בש"ץ שרואה את כולם שפיר מצרף את כולם

ו. וצריך לומר לפי דבריו שרק במתרה כיון ששתי הקבוצות צריכים לו להשלמת העדות שהרי בלי התראה אין עדותן כלום לכן הוא מצרפן, משא"כ אם יש שלושה קבוצות של עדים שכל קבוצה יכול להעיד בעצמה - צריך שכל קבוצה תראה חלק מן כל קבוצה, אולם לפי"ז צ"ע שא"כ גם בזימון אם צריך לצרפם שביחד יהיה שיעור זימון שאז הרי זה דומה לעדות שכל אחד צריך להגיע לשני.

ועכ"פ אפשר ללמוד מזה לגבי ש"ץ שרואה את כל האנשים שעומדים במרפסות והם רואים אותו - אולם הם אינם רואים אחד את השני – ששפיר יכול לצרפם, כיון שכולם צריכים את הש"ץ והוא רואה את כולם לכן הוא מצרפם, ולא גרע מה'מתרה' שעומד באמצע שמצרף את שני העדים אע"פ שאינם רואים אחד את השני.

בהלכות מנין כתב המשנ"ב שצריך שהש"ץ יעמוד במפתן הבית

ז. והנה בשו"ע סימן נה סעיף טו מבואר אותו דין גם לגבי ש"ץ שאם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ, ושליח צבור תוך הפתח, הוא מצרפן. וכתב המשנ"ב "דכיון שהוא ש"ץ כל אחד נותן דעתו עליו והוא מחברן יחד, וכ"ש אם תשעה מבפנים והוא תוך

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

שהמתרה מצרף שני העדים אע"פ שאין העדים רואים זה את זה ואע"פ שאינו עומד במפתן הבית, ודעת הרש"ש והערוך לנר והאור שמח שאפשר ללמוד זימון מצירוף של עדות, לכן נראה שבמקום הדחק שסומכים לצרף למנין גם אם עומדים ברשויות אחרות - שפיר אפשר לצרף את כל האנשים שעומדים במרפסות אע"פ שאינם רואים אלו את אלו אלא רואים רק את הש"ץ.

ואם רק הם רואים את הש"ץ או היפוך הרי זה תלוי במחלוקת הערוך לנר והרש"ש ואכמ"ל.

ראיתי ברשב"ש סימן לז שכתב "שצירוף השמש סגי בראיתו שיראה אלו ואלו בין עומד בפתח הבית בין עומד בתוך הבית כל שרואה את אלו ואת אלו או מקצתן סגי", וסתימת הפוסקים משמע שבשמש כיון שהוא שימש אותם ביחד לכן הרי זה כסעודה אחת ואפילו אם אי אפשר לראותם ביחד, ואולי גם לשונו של הרשב"ש הוא לאו דווקא ועיקר כוונתו שע"י שמשמש את שניהם רואה את שניהם במשך הסעודה אע"פ שבשעת הברכה אינו רואה אותם וצ"ע ואכמ"ל].

ואף אם נאמר שמסופקים אנו בדעת המשנ"ב מ"מ כיון שמפורש בגמ'

חבל נחלתו בענין צירוף למנין בשתי רשויות

פרק ג'

האם רשות הרבים מפסקת בין שתי קבוצות של מנין

ב. והנה לכאורה כל זה צריך טעמא, שבשלמא השו"ע שהעתיק מרבינו יונה שכתב שרשות הרבים לא תפסיק ביניהם - י"ל שהיינו טעמא כי מה שרואים אחד את השני הוא כאילו כולם נמצאים ביחד, אבל אם רשות הרבים מפסיק אי אפשר לומר שהם כאילו ביחד כיון שרוב המרחק ביניהם והרי זה מופלג אחד מן השני, אבל הט"ז חידש מסברא שהוא הדין שביל היחיד שמבואר בשו"ע (חו"מ סימן קצב סעיף ז) שאם מכר לו שביל של כרמים אם היה מסוים במחיצות, קנה - כדי שיגביה רגל ויניח רגל בצידה, הרי מוכח ששביל היחיד יכול להיות קטן ביותר, וכל הטעם שמפסיק ביניהם הוא כי הוא דומה לפאה שגם שביל היחיד מפסיק, וקשה שהרי מבואר במשנה (פאה פרק ב משנה ג) "הכל מפסיק לזרעים ואינו מפסיק לאילן אלא גדר", הרי מבואר שלגבי אילנות אין רשות הרבים מפסקת ביניהם, אולם גדר מפסיק ביניהם, ואילו כאן הדין הוא שאפילו שני בתים שיש מחיצות גמורות ביניהם אעפ"כ הרי הם מצטרפים, וא"כ בוודאי אינו דומה לפאה.

ועוד מצאנו לגבי פאה שם שחרובין כל שרואין זה את זה מפרישים פאה אחד, ולגבי זיתים כל שבצד אחד של העיר אינו מפסיק, וא"כ מהיכי תיתי לדמות זימון לשדה זרעים - אדרבה דילמא נשווהו לאילנות שאין מפסיק כלום ביניהם.

ועוד קשה מה שכתב הט"ז שגם שביל היחיד מפסיק לענין שבת - והיינו שאם הכניס חצי גרוגרות, וחזר והכניס חצי גרוגרות, שאם יש שביל היחיד שמפסיק

א. מבואר בשו"ע (סימן קצה סעיף א) "שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים, אם מקצתן רואים אלו את אלו מצטרפות לזימון, ואם לאו אינם מצטרפות, ויש מי שאומר שאם רשות הרבים מפסקת בין שני הבתים, אינם מצטרפין בשום ענין", עכ"ל.

וכתב שם המשנה ברורה (ס"ק ז) "כתב הט"ז לאו דוקא רשות הרבים ממש שהוא רחב ט"ז אמות דהוא הדין כשיש שביל היחיד מפסיק [כדתנן ריש פאה ומייתי לה בחזקת הבתים דף נ"ה דזה מפסיק בין הרשויות לפאה ולשבת וא"כ הוא הדין נמי כאן דחד טעמא הוא עם רה"ר], ואפשר דדוקא כשהוא קבוע גם בימות הגשמים [א"ר]", וחלק עליו המגן גיבורים וכתב "ולפענ"ד אין עניינו לשם דכאן הקפידה בשביל שהוא רשות אחרת".

וכתב הפרי מגדים (אשל אברהם סימן נה ס"ק יב) לגבי צירוף של מנין "וכן מה שכתוב שם רשות הרבים מפסקת אין מצטרף, הוא הדין כאן".

וכמו"כ מבואר במשנה ברורה (סימן רעג סק"ז) על מה שכתב השו"ע שיש אומרים שכל שרואה מקומו, אפילו מבית לחצר, אין צריך לחזור ולקדש, וכתב המשנ"ב "וה"ה מבית לבית אם רואה מקומו ואין שביל היחיד קבוע בימות החמה ובימות הגשמים מפסיק ביניהן".

קושיות על הט"ז שחידש שגם שביל היחיד מפסיק ביניהם

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

ודומה לזה מבואר בריטב"א (הלכות ברכות פרק ז אות טו) שכתב "שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד או בשני בתים **שיש פתח ביניהם לעבור מזה לזה** והן סמוכין ששומעין אלו ברכתן של אלו וכו'", שמבואר מדבריו שרק אם שני הבתים מחוברים עד שיש פתח ביניהם, ובוודאי למד שזה כוונת הירושלמי שכתב "אם היה דרכן לעבור אלו על אלו" דהיינו שיש פתח פתוח ביניהם ולפעמים עוברים מאחד לשני, וכגון שיש מטבח משותף לשניהם וכדומה שלכן יש פתח ביניהם כדי ששניהם יוכלו להשתמש שם.

מוכיח שלכאורה גם הרי"ף והרמב"ם סוברים שרק בבית אחד מצטרפים

ד. ולא רחוק הוא לומר שכן היא דעת הרמב"ם שכתב "שתי חבורות שהיו אוכלין **בבית אחד**, בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו מצטרפין לזימון אחד, ואם לאו אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן", וכבר נתקשו המפרשים [עי' במעשה רוקח שם] למה לא כתב הרמב"ם שגם בשני בתים הדין הוא כן כיון שהוא מפורש בירושלמי.

ויתכן שהרמב"ם לשיטתו בדין שינוי מקום בסעודה שכתב (ברכות פרק ד הלכה ה) "והמשנה מקומו מפינה לפינה בבית אחד אינו צריך לחזור ולברך", וביאר הביאור הלכה ריש סימן קעח שכוונת הרמב"ם מחדר לחדר באותו בית, הרי רואים שכוונת בית היינו בירה וכמו שכתב הרשב"א, וכן כתב המגיד משנה (שבת פרק כט הלכה ח) על הגאונים "מתוך כך נראה שהם מפרשים בית - בית דירה ויש בה חדרים ועליות, מבית דירה לבית דירה אחר היו סבורים שיצטרך קידוש אחר, אבל מפנה לפנה כגון מחדר לחדר בבית דירה אחת לא", עכ"ל, ולכן אע"פ שהירושלמי האריך וביאר שגם בשני

ביניהם שאינו חייב חטאת כיון שהרשויות מפסיקות, וקשה שהרי להלכה לא נפסק כן אלא שצריך שיהיה חיוב חטאת ביניהם דהיינו שיהיה רשות הרבים מפסיק ביניהם וכמו"ש הרמב"ם (שבת פרק יח הלכה כד) "הוציא חצי שיעור וחזר והוציא חצי שיעור בהעלם אחד לרשות אחת חייב, לשתי רשויות אם יש ביניהן רשות שחייבין עליה פטור, היתה ביניהן כרמלית הרי הן כרשות אחת וחייב חטאת", וקשה מאוד על הט"ז שהשווה דין שהוא דלא כהלכה.

הרשב"א וריטב"א כותבים שאפשר לצרף לזימון רק אם זה באותו בית

ג. ולפני שאענה חשוב להביא דברי הרשב"א בתשובות (חלק א סימן צו) שכתב "שתי חבורות שהיו בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזימון, **ולא תימא דוקא בבית ממש דבית אחד היינו בירה אחת**, וכמו שאמרו דקרו לבירה בית, וכן מבית לבית האמור בפסחים דהיינו מבירה לבירה אחרת, ומפנה לפנה ממקום אחד למקום אחר שבבירה דהיינו מאיגרא לארעא. ועוד דבירושלמי פירשו כן בביאור, דגרסינן התם רבי יונה ורבי אבא בר כהנא בשם רבי זעירא לשני בתים נצרכא. אמר רבי והן שנכנסו משעה ראשונה על מנת כן, אילין בית נשיא מה את עביד לון כבית אחד או כשני בתים, נימר אם היה דרכן לעבור אלו על אלו מזמנין ואם לאו אין מזמנין. רבי ברכיה מוקים לאמוריה על תרעא מציעאה דבי מדרשא והוה מזמין על אילין ועל אילין", עכ"ל.

הרי מבואר מדבריו שלמד שרק בבירה אחת מצטרפים שתי החבורות, אבל בשתי בירות אינם מצטרפים אפילו אם רואים זה את זה.

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

– שוודאי אינם מצטרפים, שהרי היסוד של צירוף הוא שהם נמצאים ביחד, וכל הדין הזה של צירוף של שתי קבוצות נאמר רק כאשר אחד פתוח לשני ויש להם קצת שותפות אחד עם השני דהיינו שהדרך הוא שנכנסים מאחד לשני וכמו שכתוב בירושלמי, או שחלק יושבים בבית וחלק יושבים בחצר שרק אז הרי הם מצטרפים ביחד.

יתכן שגם לפי ה'דרך החיים' מ"מ אם יש רשות ליכנס לבית של חבירו שהם מצטרפים

1. אולם יתכן שאע"פ שסובר הדרך החיים שצריך להיות כעין בית אחד מ"מ כל זה הוא רק אם אין להם רשות ליכנס בתוך הבית של השני ולשבת שם, אולם אם נתיישבו לאכול סעודה ביחד וכדרך העולם שנכנסים משתי הקבוצות לתוך שני הבתים אז שפיר מצטרף שני הבתים ביחד כיון שעכשיו בשעת הסעודה יכולים שניהם ליכנס מן אחד לשני והרי זה כמו בית אחד, וכמו שכתוב ברוקח (סימן שלד) שהביא את הירושלמי "לשני בתים נצרכה, ושנכנסו לזמן משעה ראשונה אלו עם אלו כגון בנישואין שיושבין בבתיים בעליות ובחצרות", עכ"ל, אולם בתנאי שאין רשות אחרת מפסיק ביניהם שאם מפסיק ביניהם רשות אחרת כיון שבאותו רשות אין רשות להסב נמצא ששם אין קשר בין שתי הקבוצות ומפסיק ביניהם.

מסביר למה סובר הדרך החיים שראיית מקום לבית אחר מועיל רק אם היה דעתו לאכול שם

2. והנה כתב הדרך החיים בהלכות קידוש במקום סעודה "וכן מחדר לחדר שרואה מקומו אין צריך לחזור ולקדש, ומחדר לחדר תחת גג אחד שאין רואה מקומו או

חדרים אפשר לצרף מ"מ נקט הרמב"ם לשון קצר באמרו בית שהכוונה היא לכל הבית הגדול.

וכן הרי"ף (ברכות דף לז) סתם וכתב שתי חבורות בבית אחד וכו' ולא כתב הוא הדין בשני בתים, וכתב שם רבינו יהונתן "אחד בחדר ואחד בבית החיצון, ומקצת מאלו חיצונים רואין קצת מן הפנימים הרי אלו מצטרפים לזימון", הרי מוכח מדבריו שרק בבית אחד מצטרפים לזימון.

מסביר את שיטת הדרך החיים שסובר שצירוף זימון הוא רק בבית אחד

ה. ובזה נבין מה שכתוב ב'דרך החיים' (דין זימון אות ז) "שתי חבורות שאוכלין על שתי שלחנות או אפילו בשני חדרים בבית אחד וכו' ומקצתם רואין אלו את אלו", עכ"ל. ולכאורה הוא פלא - שהרי כתוב במפורש בשו"ע אפילו בשני בתים ואיך כתב הדרך החיים רק בבית אחד, וב"ה זכינו לראות שכן הוא דעת רבים מן הראשונים שהרי כך הוא סתימת הרי"ף והרמב"ם, ומפורש בהדיא ברבינו יונתן ורשב"א וריטב"א.

ויש מקום לומר שהבין הדרך החיים כך גם לפי שיטת השו"ע שהעתיק את רבינו יונה שאם רשות אחרת מפסקת ביניהם [ואפילו שביל היחיד] שאינם מצטרפים - שהוא אותו יסוד כמו הרשב"א והריטב"א הנ"ל, כי היסוד של הרבינו יונה הוא שצריך שתהיה אפשרות לשני הצדדים להשתמש בכל מקום ושיהיה כעין בית אחד, ולכן אפילו אם יש לאדם שני חדרים שמשמש בשני החדרים מ"מ כיון שבאמצע יש שביל שמפסיק ביניהם לכן הרי הוא מפסיק ביניהם, וא"כ ק"ו הוא - שאם יש שני שכנים שכל אחד יושב בבית שלו ואין רשות לאחד ליכנס בתוך הבית של השני

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

שלא מועיל ראיית מקום, ורק אם היה בתוכניתו לאכול שם אז מהני והרי זה כמו מחדר לחדר שמועיל ראיית מקום, ולפי"ז גם אם רגיל לאכול שם ג"כ מהני אע"פ שלא היה דעתו לזה.

מוכיח שלפי הפוסקים שסוברים שבבית אחד לא צריך שיכנסו תחילה אדעת להצטרף אפשר לומר שגם בשני בתים מצטרפים

ח. והנה כל הפירוש הזה של הרשב"א נובע ממה שסבר הרשב"א שגם בחדר אחד ובשתי שולחנות צריך שיכנסו לכתחילה אדעתא דהכי לזמן ביחד, וא"כ מה שנסתפק הירושלמי על הני דבי נשייא האם זה בית אחד או שני בתים הוא כי אם זה שני בתים נפרדים לגמרי לא מועיל רואים זה את זה, וגם הדרך החיים כתב בהדיא שם שאפילו בבית אחד בשתי שולחנות צריך שיכנסו אדעתא דהכי,

אבל ה'אור זרוע' (חלק א סימן רד) אחר שהביא את הירושלמי הנ"ל כתב "ונראה בעיני שיש חילוק בין בית אחד לשני בתים דבשני בתים בעינן שיהיו נכנסין משעה ראשונה על מנת כן כדי להצטרף ולזמן יחד, ובבית אחד אף על פי שלא נכנסו יחד", עכ"ל, והיינו שהבין שמה שהירושלמי מסופק על הני דבי נשייא הוא כי אם זה בית אחד לא צריך שיכנסו אדעתא לאכול ביחד אלא הוא הדין אם בסוף סעודה רצו להצטרף ביחד הרי הם מצטרפים, וכן כתב הדרכי משה (סימן רצה) משמו של האור זרוע, וכן כתב הבית יוסף שם שכך משמע בירושלמי, וכן כתב הגר"א שם בסימן קצה שכן מוכח בירושלמי (אולם צ"ע למה כתב רק על שמש מצרפם שלא הזכיר כלל בירושלמי ולמה לא ביאר על הדין של רואין ואכמ"ל),

מאגרא לארעא אם היה בדעתו לאכול בחדר אחר או שקידש באגרא אדעתא לאכול בארעא או להיפך שפיר דמי, וכן מבית לבית אם רואה מקומו ואין שביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים מפסיק ביניהם אין צריך לקדש פעם אחרת אם היה בדעתו לאכול בבית אחר", והעתיק השער הציון (סימן קעח סק"ט ובסימן רעג סק"ח) את דבריו.

ולכאורה קשה על מה שכתב בסוף דבריו שאם זה בית אחר צריך גם לראות וגם להיות דעתו לאכול שם, שהרי כתבו התוס' (פסחים דף ק) והרא"ש (שם פרק י סימן ה) שאע"פ שמבואר בירושלמי שאם היה דעתו לאכול בבית אחר שנחשב קידוש במקום סעודה אולם זה רק מחדר לחדר, אבל מבית לבית לא מועיל דעתו וכמו שמוכח בבבלי שם שלא מועיל דעת, וא"כ קשה שאם סובר הדרך החיים שראיית המקום אינו מועיל מבית לבית א"כ מה יתווסף שדעתו עליו, שהרי דעת לא מועיל כלל מבית לבית.

וראיית בשעה"צ (ריש סימן רעג) שהטעם בזה הוא משום שצירף את שיטת ר"נ גאון שהובא באליה רבה בסימן רעג שאפילו מבית לבית מהני דעתו, אולם לענ"ד צ"ע שהרי האליה רבה מסיק "ומ"מ לדינא כיון דתוס' והרא"ש ומרדכי ור"ן אסרי בבית אחר אין להקל", וכן הוא בטור ושו"ע וכל הנושא כלים, וכיון שלהלכה אפילו אם היה דעתו לאכול במקום אחר לא יצא ידי קידוש וצריך לחזור ולקדש ולא חיישינן לברכה לבטלה, א"כ קשה לצרף שיטה שנדחית מהלכה.

אולם לפי מה שהבאנו שדעת הדרך החיים היא שראיית המקום לא מועיל אלא א"כ יש קשר עם הבית של השני א"כ פשוט שאם לא חישב לאכול בבית של השני

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

י. וראה זה פלא שאע"פ שהט"ז כתב שלא דווקא רשות הרבים מפסקת ביניהם אלא גם שביל היחיד מפסיק, מ"מ השו"ע הרב סתם וכתב שם ב' חבורות שאוכלות בבית אחד או בב' בתים **שאינן דרך הרבים מפסקת ביניהם** אם מקצתן רואים אלו את אלו וכו", הרי לנו שלמד שדווקא רשות הרבים מפסקת ביניהם.

ולכאורה טעמו הוא כיון שאפילו בשני בתים מצטרפים אע"פ שהם שייכים לשני בעלי בתים, א"כ מה איכפת לי שיש שביל היחיד שמפריד ביניהם שהרי ממילא יש מחיצות הבית שמפרידות ביניהם, ולכן הבין שרק רשות הרבים מפסיק כיון שהוא שהוא גדול ורחב וכמו שפירש רשב"ם (ב"ב דף נה:): שדרך הרבים הוא רחב ט"ז אמה והוא מקום הילוך העגלות והסוסים, ועוד כיון שרבים בוקעים בו הרי הוא מפריד בין שתי הקבוצות, אבל אם יש שביל הרבים (שאינו עשוי אלא להילוך וכמו"ש הרשב"ם) וק"ו אם זה רק שביל היחיד אז אינו מפסיק ביניהם, אך יתכן שהרב ז"ל כלל גם שביל הרבים בתוך דרך הרבים ולא בדווקא נקט, אולם אם רק שביל היחיד מפסיק ביניהם שפיר מצטרף.

[ובעניי נראה שמסתבר שגם הערוך לנר (מכות דף ו:): סבר כמו הרב ז"ל שרק דרך הרבים שהוא רחב ט"ז אמה מפסיק ביניהם, שהרי הקשה ההלכות קטנות שהרי בעדות מצטרפים אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ומשמע אפילו אם רשות הרבים מפסקת ביניהם, ותיריך הערוך לנר שגם במכות אם יש דרך הרבים ביניהם אז אינם מצטרפים. והנה אילו היה סובר שגם שביל היחיד מפסיק בוודאי קשה על סתימת הדברים שלא כתוב שם כך, אולם אם רק כאשר דרך הרבים ביניהם הרי זה מפסיק י"ל שאינו כ"כ שכיח, ובפרט למה

וכן סבורים רבים מן האחרונים וכמו שכתב שם המשנ"ב,

וכיון שנפל הראיה מן הירושלמי שפיר יש לומר כפשוטו שגם בשני בתים ממש אפשר לצרף אם רואין זה את זה, ומה שכתוב במשנה בית אחד הרי כתבו התוס' ורבינו יונה שם שאורחא דמילתא נקט ולא דווקא הוא.

מקשה על השו"ע שלפי דבריו לא מובן הירושלמי

ט. וזה פשטות השו"ע שכתב שם "שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים, אם מקצתן רואים אלו את אלו מצטרפות לזימון, ואם לאו אינם מצטרפות וכו' וכגון שנכנסו מתחלה על דעת להצטרף יחד", שמשמע שאפילו בשני בתים לגמרי מ"מ הרי הם מצטרפים ביחד.

אולם קשה על השו"ע שמזכה שטרא לבי תרי, שהרי הפוסקים (עי' משנ"ב שם) הבינו שכוונת השו"ע שגם בבית אחד צריך שיכנסו מתחילה על דעת להצטרף יחד, וא"כ איך יסביר את הירושלמי שכתב שיש חילוק בין בית אחד לבין ב' בתים, ובשלמא אם היה סובר שגם הירושלמי מצריך שיהיה בית אחד דהיינו בירה אחת שפיר מובן הירושלמי שמגדיר מה זה בירה אחת, אבל כיון שלא צריך בירה אחת וגם צריך גם בחדר אחד שיכנסו מתחילה על דעת זה, א"כ צ"ע מה פירוש בירושלמי, וראיתי שהפני משה מסביר שם פירוש אחר בירושלמי שלפעמים הדלת פתוח ולפעמים נעול, ולע"ע לא זכיתי להבין טוב את פירושו.

מוכיח שדעת השו"ע הרב הוא שרק דרך הרבים מפסיק ולא דרך היחיד

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

מקומו" [ואע"פ שלגבי קידוש סומכים על ראיית המקום רק בשעת הדחק מ"מ נפק"מ לגבי ברכות שלא מברכים עוד הפעם].

וא"כ לא ידעתי למה בסימן קעח כתב המשנ"ב את ספיקו של הלבושי שרד האם מועיל ראיית מקום גם מבית לבית, כיון שכל הספק של הלבושי שרד הוא שאולי זה דומה לקידוש שרק מבית לחצר מועיל ראיית מקום, והרי לפי מה שפסק המשנ"ב עצמו בהלכות קידוש שמועיל גם מבית לבית א"כ אזדא ספיקתו של הלבושי שרד, [וגם מה שהביא השעה"צ בסימן קעח בשם הדרך החיים שמבית לבית צריך דעתו - כבר כתבנו לעיל שדעת הדרך החיים הוא שגם לגבי זימון לא מצטרף שני בתים].

לבאר שיטת הט"ז למה שביל היחיד כן מפסיק ואילו המחיצה שיש ביניהם לא מפסיקה

יב. ולבאר שיטת הט"ז ע"פ פשטות השו"ע שמועיל צירוף אפילו מבית לבית אחר לגמרי צריך לומר שאע"פ שמצטרף שני בתים אע"פ שיש מחיצה גמורה ביניהם הוא משום שלפעמים רוצים לשבת סעודה ביחד אע"פ שכל אחד יושב בבית שלו - ולפעמים כך הוא דרך הסיבה וצירוף, משא"כ כאשר יש שביל של אחר שמפסיק ביניהם ששם אי אפשר לשבת ולהצטרף לכן הוא מפסיק, ולכן אע"פ שמבואר ברבינו גרשום (ב"ב שם) שגם שביל היחיד ששייך להבעל השדה - שדרך השביל הזה הולך לשדותיו - אפ"ה הרי זה מפסיק, מ"מ לגבי צירוף לזימון נראה שרק שביל היחיד ששייך לאדם אחר הרי זה מפסיק, והטעם כי לענין פאה כיון שמיחזי כשתי שדות שאי אפשר לקצרו ביחד לכן צריך להפריש פעמיים פאה, משא"כ כאן כל מה

שנכתוב בסוף שאם אחד מן הצדדים עומד ברשות הרבים שהם מצטרפים י"ל שאינו כ"כ שכיח, וכמובן שאינו אלא כעין ראייה].

מקשה על הלבושי שרד שסבר שלגבי קידוש במקום סעודה לא מצטרפים שני בתים בראיית מקומו

יא. וראיתי בלבושי שרד [ריש סימן קעח לגבי שינוי מקום בסעודה] שכתב "וברואה מקומו יש להסתפק אם דוקא מחדר לחדר והוי כמו מבית לחצר שבסימן רע"ג, או אפשר אפילו בשני בתים כמו לקמן ריש סימן קצה לענין זימון", עכ"ל, והובא ספיקו במשנ"ב שם ס"ק יב.

והנה קשה לי על דבריו, שהרי מפורש בריטב"א (פסחים דף קא) לגבי קידוש במקום סעודה "ואמרו רבותינו הני מילי דלא חזי ליה לדוכתיה דקדיש ביה אבל חזי ליה לא אמרינן, ומדמו ליה לשני חבורות שהיו אוכלות בבית אחד אם רואין אלו את אלו מצטרפים", וכן מפורש בר"ן (פסחים דף כ. מדפי הרי"ף) "אבל חזו ליה דוכתא דקדיש ביה לא צריך ומדמו ליה לשתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד דתנן בפרק שלשה שאכלו (דף נ א) דמזמנין כאחד", הרי בהדיא שקידוש במקום סעודה דומה להלכות זימון, וכיון שבהלכות זימון היה פשוט להלבושי שרד שגם שני בתים מצטרפים וכפשטות השו"ע א"כ גם בהלכות קידוש יהיה אותו דין, וכן משמע מהמג"א שם סק"ג שכתב "אפילו דרך חלון ואפילו רואה מקצת מקומו וכומו"ש בסימן קצה", הרי בהדיא שדינם שוה, וכן מפורש בשו"ע הרב שם שדינם שוה ושגם מבית לבית מועיל, וכן מפורש שם בפרי מגדים (סימן רעג א"א סק"ג) שגם מבית לבית מועיל ראיית מקום לגבי קידוש, וכן המשנ"ב עצמו (שם ס"ק ז) כתב "והוא הדין מבית לבית אם רואה

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

כיון שרואין זה את זה, וכתב כיון דאלו אין רשאים ליכנס לפניו והשומר עמם בשדה לפני הפתח, וגם אשר בבית לא יוכלו לצאת חוץ כי המקום צר מבחוץ וגם מעבור לרבים, ואלו הד' משתדלים לבא אל הפתח ומראים להם פניהם ה"ל כמראה פנים דרך חלון דמצטרף, וכ"ש הוא כיון דא"א בשום פנים להיות יחד, וק"ו הוא מדינא דלעיל לסמוך על הפוסקים שלא יתבטלו ארבעים יום מלומר קדיש וקדושה ע"ש, עכ"ל.

ומשמע לכאורה מדבריו שאע"פ שהיה מעבר לרבים מ"מ אפשר לצרף שניהם למנין ולכאורה סותר מה שמבואר בסימן קצה שדרך הרבים מפסיק ביניהם, ואם נאמר שסבר המחזיק ברכה כמו השו"ע הרב שרק דרך הרבים מפסיק א"כ לא קשה מידי שהרי כאן הרי לא היה דרך הרבים [שרחב ט"ז אמה ועגלות הולכים שם] אלא היה רק מעבר לרבים, וגם אם בהלכות זימון סבר שגם שביל היחיד מפסיק מ"מ י"ל שלענין תפילה שלא צריך קביעות כ"כ שפיר מצטרף, אולם במנחת יצחק (חלק ב סימן מד) כתב בפשיטות שגם לגבי מנין מפסיק אפילו שביל היחיד, וצ"ע שלא העיר מכל הנ"ל.

וגם יש לומר להסביר את דברי המחזיק ברכה שאם חלק מן הקבוצה עומדת בתוך הדרך הרבים הרי זה מצטרף בכל אופן, כיון שהוא כמו רבים שעומדים בכביש שבוודאי מצטרפים אחד עם השני כיון שזה אותו רשות, כך גם כאשר חלק מתפללים בכביש - כיון שאין משהו זר שמפסיק ביניהם לכן שפיר מצטרפים, שרק כאשר כל אחד נמצא בתוך ביתו ויש שביל שמפסיק ביניהם אז אינו מצטרף כיון שיש משהו אחר שמפריד ביניהם, לא כן כאן שאין משהו שמפריד כיון שחלק מן הקבוצה נמצאים שם, ויתכן שבסיפור של

שיכול להיות חלק מן הסעודה - וכגון שאפשר להסב אורחים גם בתוך השביל כיון שזה שלו - לכן הרי הוא מצטרף, ולכן רק שביל היחיד ששייך לאחר הרי זה מפסיק, וכמדומני שראיתי באיזה ספר שכתוב כן בשם הגרשז"א ז"ל שרק שביל של אדם אחר הריהו מפסיק.

מחלק שיתכן שלגבי תפילה רק דרך הרבים מפסיק

יג. וא"כ כל זה שפיר נכון לגבי דיני אכילה שצריך קביעת מקום לכן אפילו שביל היחיד מפסיק כיון שמיועד למשהו אחר ולאדם אחר, אבל כאשר מדובר על דבר רוחני שהוא תפילה שלא צריך קביעות של הסיבה וכדומה, י"ל שלכו"ע אין שביל היחיד מפסיק כיון שאפשר לכולם ללכת שם שהרי מסתמא אין אדם מקפיד שלא ילכו שם, וכמו שיכול לעצור שם ולדבר בדרך עראי עם אדם אחר כך יכול גם לעצור שם ולהתפלל, ורק דרך הרבים כיון שהוא דבר רחב שמפסיק בין רשויות הרי זה מפסיק לגבי תפילה, ואם כנים דברינו יצא שמדויק מה שכתב הפרי מגדים לגבי צירוף למנין שרק רשות הרבים מפסקת ולא כתב שגם שביל היחיד מפסיק [אולם אינו ראייה כי י"ל שלא רצה להאריך בדיבור].

ב'מחזיק ברכה' כתוב שגם אם יש מעבר לרבים הרי הם מצטרפים

יד. ועפ"י נרויח להבין מה שכתב השערי תשובה (סימן נה ס"ק טו) בשם המחזיק ברכה ז"ל "בלאזירט"ו (ר"ל מקום ששומרים מפני עיפוש אויר ר"ל קורין קאנטרמץ) שיש שם ב' כתות ששה בבית אחד וד' בבית אחר ואין יכולים ליגע זה בזה, נסתפק חכם אחד אם הד' יכולים להיות לפני פתח הבית ויצטרפו לעשרה

חבל נחלתו

בענין צירוף למנין בשתי רשויות

שגם שני בתים מצטרפים מ"מ כאשר ניתוסף גם המחלוקת הזאת שגדולי הראשונים אמרו במפורש שאפשר לחברם רק אם זה באותו בית וחצר - וגם הדרך החיים סבר כך, וא"כ כאשר כל אחד עומד במרפסת שלו הרי אין קשר בין בית לבית, רק אעפ"כ בשעת הדחק שפיר אפשר לסמוך גם על פשטות השו"ע.

אבל כאשר יש מעבר לרבים בין הבנינים שפיר צריכים להחמיר וכמו שיטת הפרי מגדים אע"פ שמשערי תשובה יוצא שגם בזה אפשר לצרף שתי הקבוצות, אולם אם יש מעבר היחיד ביניהם יש מקום להקל לצרפם ובפרט אם יש להם רשות לעמוד שם, אולם אם חלק מן הקבוצה עומד במקום המעבר שפיר אפשר לצרפם.

המחזיק ברכה – אלה שהיו בחוץ עמדו במקום שהיה מעבר לרבים רק שלא יכלו אלה שמבפנים לצאת החוצה כיון שאז לא היה מקום לרבים לעבור, ודוחק.

ולמסקנת הענין נלענ"ד בעזה"י: דהנה כל הדין של רואין זה את זה הוא תלוי במחלוקת הפוסקים האם אפשר לדמותו לזימון או לא וכמו שיראה המעיין במפרשי השו"ע בסימן נה (סעיפים יג-ט), ואע"פ ששם חלק גדול מן הפוסקים הקילו שאם רואים זה את זה מצטרפים ובפרט בשעת הדחק, מ"מ חלק גדול מן הראשונים [והרשב"א מכללם שחלק גדול מן ההיתר בנוי על תשובתו בסימן צו] הדגישו שגם לגבי זימון הוא רק מחצר לבית או מבית לבית שיש פתח ביניהם או מחדר לחדר, ואע"פ שלמעשה פוסקים בהלכות זימון